

KOMMENTAR TILL “DOKUMENTERADE MIRAKLER”

Thomas Illman (thomasillman@gmail.com)

1. Inledning

Detta är en kort personlig kommentar till Micael Grenholms bok “Dokumenterade mirakler. Vetenskap, helande & Guds existens”. Det är inte en konventionell recension som redogör för alla delar av bokens innehåll och fungerar därför närmast som bredvidläsning för den som har tillgång till den.

Stora delar av boken syftar till att stöda uppfattningen att mirakel (här närmast medicinska helanden) är något som man kunskapsteoretiskt bör vara öppen för, och som i ett antal fall faktiskt har förekommit. Min egen utgångsinställning är positiv till detta, jag är en pånyttfödd evangelikal kristen och anser sedan länge att en tro på miraklen i bibeltexterna och en öppenhet för möjligheten till dem i dag är befogad. Däremot har jag i olika sammanhang uttryckt en kritisk inställning till den pingstkarismatiska (ett uttryck som Grenholm använder flitigt) alternativt "framgångsteologiska" betoningen av att mirakel skall ske överallt och hela tiden och ännu mer kravet på glossolali som ett tecken på ett skandedop. Dessa saker drivs dock sgs inte alls i boken (i det sista avsnittet av denna text tar jag upp det som Grenholm framför om sådant). Även om jag i det följande kommer att påtala några noterade tveksamheter i bokens framställning sympatiserar jag i huvudsak, med vissa nyanseringar och mindre reservationer, med dess budskap och rekommenderar den gärna för alla.

Ateister har ofta en kategoriskt avvisande inställning till mirakel och bokens bemötande av detta på ett filosofiskt plan är antagligen dess starkaste sida. Sk cessationister anser att en stor mängd genuina mirakel beskrivs i bibeltexterna men att miraklens betydelse efter deras tid är liten. En mycket radikal cessationist skulle kunna vara ungefär lika negativ till förekomsten att några mirakulösa helanden alls i vår tid som en ateist, men få cessationister torde vara så radikala. Snarare är man nog öppen för möjligheten till enstaka helanden även i dag, men tillmäter dem inte samma centrala roll som karismatiker.

Grenholm noterar förtjänstfullt förekomsten av bluff och bedrägeri inom den kristna helandebranschen (s 18 samt s 182). Problemet är nog så omfattande att det kunde vara värt minst ett kapitel i sig, i stället för bara ett par mycket korta omnämmanden. Kanske något att tänka på för en framtida uppföljare till boken eller andra omarbetad upplaga av den? Det är ändå bra att saken noteras.

I det följande plockar jag ut några aspekter av boken för närmare granskning. Detta är som sagt inte en konventionell recension som refererar alla delar av boken - som innehåller omfattande delar som jag från mitt perspektiv instämmer i - utan snarare fokuserar jag på sådant som antingen är svagt eller kunde utvecklas vidare.

2. Viss kritik av anförda helandefall

Lourdes

Helandemirakel som godkänns av den katolska kyrkan skall undersökas noggrant och klara kriterier som att de har klar diagnos och prognos, samt att ett omedelbart, fullständigt och permanent helande utan naturlig förklaring kan dokumenteras. Vid vallfartsorten Lourdes i

Frankrike har 70 fall som klarar testet dokumenterats (s 37-38). Fallen är dock mycket få i jämförelse med de stora mängderna besökare och är mycket sällsynta idag då kontrollen är noggrann. Grenholm refererar i en fotnot (s 38) förklaringen att "många som blir friska undviker att anmäla sig till byrån [som granskar möjliga fall av helanden] på grund av det enorma kändisskapet som uppstår om deras tillfrisknande skulle bli mirakelförklarat". Förklaringen förefaller inte särskilt trovärdig vad gäller storleksordningen på antalet dokumenterade mirakel. Lourdes-miraklen stöder snarare tanken på genuina helanden i dag som möjliga men mycket sällsynta. Grenholm återkommer till några fall från Lourdes på s 117-120 och använder dem som stöd.

Hur väl de accepterade Lourdes-fallen klarar närmare granskning är svårt att bedöma. Grenholm nämner t ex (s 120) att "Delizia Cirolli blev år 1976 frisk från en cancersvulst som läkarna ville amputera", dock anger en kristendomskritisk sajt följande, tyvärr utan fungerande referens vidare:

"It is said that Delizia Cirollie had a tumour that would kill her on her knee (in fact it is now known it was probably an infection that resembled cancer and that burnt itself out). She went to Lourdes in August 1976 and nothing happened and she was cured in December at home. The tumour disappeared gradually. The Church recognised this as a miracle which was strange. It did not look like a miracle. The cure was not at Lourdes nor was it instant. The Church had decreed that a cure had to be instant. There are many mysteries about cancer (89) and they are enough to prevent one being too surprised if cancer disappears. The Medical Bureau could not come to a consensus on what was wrong with her. Years later it was claimed by some of them that she had Ewing's Tumour that nobody had been known to recover from (76). This disease is so rare and obviously hard to diagnose as the Bureau's problems with it show that one wonders what grounds they have for declaring that once one has it they are stuck with it until it kills them. Diagnoses after the event and when nobody could come to a definite consensus at the time of sickness remain unconvincing."

[\[http://www.debunking-christianity.com/2017/08/an-investigation-into-alleged-miracles.html\]](http://www.debunking-christianity.com/2017/08/an-investigation-into-alleged-miracles.html)

Förutom Lourdes använder Grenholm några andra helandeunder från katolska helgonförklaringar s. 106-111.

Bönestudier: Byrd, Harris och Benson

Boken nämner några studier av effekten av förbön på sjukdomar (s 39-46). Randolph Byrds studie nämns av Grenholm (s 42) med reservationen att det finns en metodologisk svårighet i att kontrollera att inte personer i en kontrollgrupp fått förbön. Förutom denna svårighet har dock kritiker funnit fler problem med Byrds slutsatser:

"It is true, assuming that Byrd's data are valid, that in the IP [de som fått förbön = intercessory prayer] group, 5 percent fewer patients needed diuretics, 7 percent fewer needed antibiotics, 6 percent fewer needed respiratory intubation and/or ventilation, 6 percent fewer developed congestive heart failure, 5 percent fewer developed pneumonia, and 5 percent fewer suffered cardiopulmonary arrest. But no significant differences were found among the other twenty categories, including mortality, despite explicit prayers "for prevention of . . . death." And, reports Byrd, "Even though for [the six seemingly significant] variables the P values were less than .05, *they could not be considered statistically significant* because of the large number of variables examined. I used two methods to overcome this statistical limitation . . . [the] severity score, and multivariate [*sic*] analysis" (emphasis added).

But was this lack of significance truly "overcome"? One must note the interrelationships among these six categories: for instance, the development of congestive heart failure automatically leads to the need for diuretics; the development of pneumonia automatically requires the use of antibiotics; and the development of either would likely increase the risk of developing the other, of requiring

intubation or ventilation, and of suffering cardiopulmonary arrest. Thus, the development of any single complication may automatically lead to a cascade of other complications and therapeutic interventions that cannot be considered independent events, rendering the significance of Byrd's data highly doubtful.

In addition to the twenty-six categories previously described, three further variables were tracked during the study and tested for significance: "Days in CCU after entry," "Days in hospital after entry," and "Number of discharge medications." *No* significant differences between the prayer and control groups were found, despite explicit prayers for "a rapid recovery."

[https://www.gpposner.com/Byrd_study.htm]

Grenholm nämner även (s 42) en större men liknande studie av William Harris som dock vid närmare granskning inte har gett särskilt imponerande resultat

[https://www.gpposner.com/Harris_study.html]

En stor studie av Herbert Benson, "Det stora böneexperimentet" refereras i boken s 43-44. Denna studie visade ingen signifikant effekt av bön. Grenholm kritiserar studien i jämförelse med de tidigare: "Till skillnad från Byrd som begränsade sig till 'pånyttfödda kristna', eller Harris som enbart hade med dem som 'trodde på en personlig Gud', inkluderade Benson förebedjare från både katolska kyrkan och Silent Unity, en nyandlig rörelse....".

Nu har vi dock redan noterat att Grenholm själv gärna använder katolska mirakelberättelser och hade tidigare i sin bok (s 31) välkomnat mirakel även inom andra religioner.

"Nu förväntar sig kanske vissa att jag som kristen borde argumentera emot att dessa skumma schamanistiska fenomen är genuina mirakler. Men det tänker jag inte göra. Kristna behöver inte tro att mirakler, i betydelsen övernaturliga fenomen, enbart förekommer inom kristendomen. Däremot tror jag inte att eventuella tillfrisknanden som sker inom animismen är Guds verk, utan jag skulle tillskriva dem andra övernaturliga varelser...Ju fler VOTEB [vetenskapligt oförklarliga tillfrisknanden efter bön] vi har, med desto större säkerhet kan vi säga att mirakler sker. Och fascinerande nog kan dessa mirakler användas som argument för Guds existens oberoende av om Gud själv utför dessa mirakler eller ej".

Det förefaller alltså som om katoliker och icke-kristna är välkomna i resonemanget om de tillför något som stöder förekomsten av mirakler, men avvisas om de misslyckas med detta.

[För ytterligare studier förutom dem som finns med i Grenholms bok se
https://en.wikipedia.org/wiki/Studies_on_intercessory_prayer]

Nolen och Casdorff om Kathryn Kuhlman

En som dock tydligt hör till den pingstkarismatiska kristendomen var den kända helandepredikanten Kuhlman. Grenholm nämner (s 111-112) flere läkare som var imponerade av Kuhlman's fall av helandemirakel men även (s 112) en kritiker, William Nolen. Han följde upp

"...23 personer som menade sig ha blivit helade på Kuhlman's möte i Philadelphia 1967. Han fann att åtminstone två inte alls hade blivit friska, en av dem dog fyra månader efter mötet med Kuhlman. De tillfrisknanden som hade skett beskrev han som naturliga, två tredjedelar bedömde han berodde på psykosomatiska effekter..

Den skepticism och misstro mot Kuhlmanns helandetjänst som dr Nolen skapade kom att utmanas av en annan läkare, dr Richard Casdorff...[som är väl meriterad och undersökt helanden]. Flera av dessa, men inte alla, har koppling till Kuhlmanns helandemöten"

Grenholm ger sedan (s 112-117) några exempel på fall studerade av Casdorff. Inget av dessa fall gällde dock Kuhlmanns möte i Philadelphia 1967 utan det är andra platser och tider (Jacksonville 1974, Los Angeles 1972).

Inget bemötande av Nolens studie av de 23 från mötet i Philadelphia 1967, alltså. Ingen som hävdar att de i själva verket nog blivit helade, eller att någon annan skulle ha upplevt ett äkta helande på detta möte medan Nolen olyckligtvis valt ut 23 som misstog sig som sitt helande. Det är bra och hederligt av Grenholm att nämna Nolen, men informationen ger nog bilden av att helanden som tål granskning, om de alls förekommer idag, är mycket sällsynta.

Övriga fall av VOTEB utomlands

Material av Candy Gunther Brown används men för de amerikanska fallen anges att "Brown redovisar även en rad amerikanska VOTEB i sin bok. Av integritetsskäl har hon enbart fingerade namn på dem som blivit friska, och läkarnas namn utelämnas även när Brown själv har tillgång till dem" (s 91-92). Material av Craig Keener nämner patientnamn i texten men i kopior av läkarintyg är patientens och läkarens namn svärtade (s 96-97) eller så anges att "Craig Keener har tagit del av hennes journaler som bekräftar detta" (s 99) eller "Keener har också tagit del av medicinsk dokumentation från en läkare som vill vara anonym som själv blev frisk från cancer". Sådana omständigheter gör det svårt för kritiker att kontrollera uppgifterna. Det finns dock också fall där patientens namn anges tydligt. Däremot saknas patientnamn i Rex Gardners material (s. 103-106).

VOTEB i Sverige

Detta (s 121-140) är förmodligen den starkaste delen av Grenholms bok, med flere bra dokumenterade fall av helande (även om inte alla fall har tillräckligt med detaljer om namn och läkare).

Korta slutsatser

Som i inledningen noterades har jag närmast mig materialet i boken med en positiv grundinställning till möjligheten till mirakulösa helanden. De kritiska synpunkter som jag anfört gällande delar av materialet hindrar inte en tentativ slutsats om att enstaka fall av genuina helande under förefaller att förekomma. Samtidigt kan man inte undgå att visa förståelse för en exempelvis ateistisk (eller radikalcessationistisk) kritiker som vidhåller uppfattningen att ifall en oberoende granskning av vart och ett av de anförda fallen skulle göras kunde den leda till samma resultat som Nolens granskning av de 23 från Kathryn Kuhlmanns möte i Philadelphia 1967 - dvs att det ändå inte var fråga om äkta mirakel. Även om äkta mirakel skulle förekomma, är det en helt annan sak hur värdefulla de är som generella bevis eller argument för Guds existens eller den kristna religionens sanning. Som lokala och tillfälliga stöd för tron, eller väckarklockor som leder till en religiös omvändelse, kan de vara mycket värdefulla. Generella argument inom traditionell kristen apologetik är mer tillgängliga för alla - om vi exempelvis diskuterar det moraliska gudsbeviset behöver vi inte rota i gamla dokument för att utröna huruvida 23 personer vid ett tillfälle i Philadelphia 1967 upplevde att deras samvete sade dem att alla har ett objektiva människovärde som inte kan härledas ur fysikens och kemins lagar, utan man kan föra resonemanget utgående från information tillgänglig för alla här och nu.

[Här kunde man lägga in ett bibliskt resonemang kring mirakel som inte värdelösa men ändå sekundära och tillfälliga stöd för tron, med stöd av exempelvis John 14:11 "Tro mig: jag är i Fadern och Fadern är i mig. Och kan ni inte det, tro då för gärningarnas skull", Luk 16:29-31 "Men Abraham sade: De har Mose och profeterna. De ska lyssna till dem. Nej, fader Abraham, svarade han, men om någon kommer till dem från de döda omvänder de sig. Abraham sade till honom: Lyssnar de inte till Mose och profeterna, så låter de sig inte övertygas ens om någon uppstår från de döda.", Joh 20:29 "Jesus sade till [Tomas]: "Du tror därför att du har sett mig. Saliga är de som inte har sett men ändå tror.""] m fl]

Man kan också fråga sig varför, om det nu är så att det finns en Gud och mirakel är möjliga, sådana helanden inte sker alltid när man ber om det, åtminstone om man gör det på rätt sätt? Grenholm tar upp även denna fråga.

3. *Helas alla?*

Kapitel 12 från s 199 framåt i boken har titeln "Varför blir inte alla helade?". Till den delen framställningen anknyter till det kända lidandets problem, som behandlas i klassisk kristen apologetik, finns inget att invända. Den pingstkarismatiske rörelsen är dock nära besläktad med s k framgångsteologi, som i grova drag kan anses mena just att alla faktiskt borde bli helade om man inte gör fel på något sätt. Ett typiskt framgångsteologiskt argument avspeglas även här (s 207): "Evangelisten Markus menar att Jesus inte "kunde" göra mirakler i sin hemby på grund av invånarnas otro (Mark 6:5)"

Framgångsteologins kritiker har ifrågasatt denna tolkning och påtalat att folket i hembyn nog erkände Jesu förmåga att göra mirakler, men att detta inte ledde till att de tog emot honom som sin Frälsare, varför mirakel inte skulle tjäna sitt syfte där och då. Mark 6:2-3 : "När det blev sabbat började han undervisa i synagogan. Många som hörde honom häpnade och sade: "Var får han detta ifrån? Och vad är det för visdom han fått? Och vilka kraftgärningar han gör med sina händer! Är det inte snickaren, Marias son, bror till Jakob och Joses och Judas och Simon? Bor inte hans systrar här hos oss?" Och de tog anstöt av honom." Se även:

<https://www.christianitytoday.com/ct/2019/may-web-only/what-jesus-didnt-do-miracles-faith-silence.html>

Att kan man bli helad utan att ha någon stark tro för det berättar f.ö. Grenholm själv om (s.18): "Min kära hustru Sarah är ett annat exempel på en god vän som menar sig ha bevittnat ett helande: sitt eget. Hon hade en plågsam migrän....Hon försonades med tanken att leva resten av livet med denna konstanta plåga...[under en konferens] tog hon emot förbön. Det var långt ifrån första gången, och hon förväntade sig inte att något skulle hända, men hon gav det ett försök. Hon märkte ingen skillnad under själva bönen [men var sedan dagen efter och sedan dess helt frisk].

Vidare anför Grenholm (s 207-208) att "Daniels bok beskriver hur en ängel försenades tre veckor med att ge bönesvarför att han stred mot en andlig demonisk furste (Dan 10:12-14). Jesus berättade för lärjungarna att en demon som orsakade epilepsi krävde en särskild sorts bön för att drivas ut (Mark 9:28-29)" och vidare (s 208) nämns Francis MacNutt's lista på "möjliga anledningar till att helande uteblir, inklusive obekänd synd, att förebedjaren inte bitt tillräckligt, att förebedjaren inte bitt tillräckligt specifikt, att förebedjaren ställt fel diagnos, att miljön hindrar helandet, eller att tiden för helande ännu inte är inne. Det är ingen uttömmande lista."

Utan att här teologiskt ta ställning alla aspekter av den pingstkarismatiske teologin på dessa punkter räcker det med att konstatera att saken, sett ur ett kristet perspektiv, är full av komplikationer.

Varför då alls försöka göra systematiska, kontrollerade studier av bön och tillfrisknande, eller försöka använda eventuella resultat (vilka i regel är magra) som ett generellt apologetiskt argument?

4. Grenholm och "andedopet"

För att få ett konkret stöd för sin kristna tro vill man ofta ha något som är tillgängligt och fungerar hela tiden, varje gång. Helandeunder kan för enskilda människor vid enskilda tidpunkter vara av stor betydelse, men de förekommer åtminstone vad det hittills redovisade materialet antyder och åtminstone i vårt tid sällsynt, sporadiskt och är behäftade med komplikationer. Detsamma gäller andra mirakulösa fenomen som (kontrollerbara och sanna) profetior eller fall av xenolali (övernaturlig förmåga att tala eller förstå främmande språk). Besöker man en genomsnittlig pingstkarismatisk församling 52 söndagar i sträck skall man inte förvänta sig ett (med läkarintyg före och efter helandet kontrollerbart) medicinskt under varje eller ens varannan söndag. Däremot kan man räkna med att höra ett brus av outtolkad glossolali från en betydande del av mötesdeltagarna varje gång. Det kan kopplas på och av efter behag av dem som utövar detta, lika tillförlitligt som att fenolftaleinet blir rosafärgat när man sätter det i en alkalisk lösning. Äntligen har man hittat ett andligt fenomen som fungerar lika bra som modern naturvetenskap! Vilken lättnad att kunna ta fram något sådant i stället för att vada genom alla de frågetecken som omger VOTUB som tecken på Guds ingripande. "Toimii kuin junan vessa" (fungerar som tågets WC) är ett klassiskt finskt talesätt för att beskriva något som går att lita på (även om det nog syftar på gammaldags tåg, i de toppmoderna är bekvämlighetsinrättningarna allt annat än pålitliga). Problemet är att glossolalin som övernaturligt fenomen är föga övertygande både vetenskapligt och bibliskt.

Till Grenholms förtjänst skall nämnas att han inte i samma grad som de flesta "karismatiker" marknadsför en konventionell andedops-tungotalslära. Termen "andedop" används (s. 277-278) men den efterföljande behandlingen av vad detta innebär (s. 278-280) betonar dess upprepade eller kontinuerliga karaktär och det att det tar sig uttryck i olika gåvor hos olika kristna på ett sätt som är om inte invändningsfritt (vilken undervisning är nu det?) så ändå mycket mer bibeltroget och trovärdigt än det mesta man hör inom den karismatiska rörelsen. Rekommenderad läsning för särskilt Vasa metodistförsamlings ledarskap!